

# Årsberättelse.

Styrelsen för föreningen Kvinnor i statens tjänst får härmed avgiva redogörelse för sin verksamhet under arbetsåret 1943/44.

Styrelsen har under arbetsåret utgjorts av: ordförande fru Jane Broström, vice ordförande fröken Margit Vinge, kassaförvaltare fröken Hanna Olsen, sekreterare fröken Karin Egerström samt fru Aina Norbäck. Suppleanter hava varit fru Elsa Rabenius-Picotti, fröken Birgitta Brunskog, fru Karin Almgren och fröken Brita Rydbeck. — Till föreningen kollektivt anslutna organisationer hava i styrelsen representerats av: 1) Sveriges kvinnliga tulltjänstemannaförening: fröken Aina Rydberg, suppleant fröken Greta Rutqvist, 2) Föreningen kvinnliga befattningshavare inom lantmäteristaten: fru Märtha Lindgren, suppleant fröken Dagmar Lindgren, 3) Pensionsstyrelsens kvinnliga tjänstemäns förening: fru Greta Sandström-Andersson, suppleant fröken Ester Fäldt, 4) Riksförsäkringsanstaltens personalförening: fröken Aina Berg, suppleant fröken Astrid Flory, 5) Statistiska centralbyråns personalförening: fröken Gerd Erikson, suppleant fröken Gunvor Gustavsson, 6) Kommerskollegii personalförening: fröken Elsa Jansson, suppleant fröken Carin Chrysanter, 7) Statens centrala frökontrollanstalts kvinnliga tjänstemäns förening: fröken Karin Winberg, suppleant fru Stina Pyk, 8) Statens meteorologisk-hydrografiska anstalts personalförening: fröken Valborg Löfström, suppleant fru Carin Persson samt 9) Domänverkets allmänna personalförening: fröken Svea Bergholtz, suppleant fröken Ingeborg Weibert.

Såsom föreningens ombudsman har advokaten Märta Wikström fungerat och som klubbmästare fru Märtha Lindgren med fröken Karin Winberg såsom suppleant.

Styrelsen har under året hållit 9 sammanträden.

Kollektiv anslutning har under året vunnits av Domänverkets allmänna personalförening för föreningens kvinnliga medlemmar.

Till föreningen äro alltså nu anslutna 9 personalorganisationer.



De kollektivt anslutna medlemmarna i föreningen utgöra 1.511 och de till föreningen direkt anslutna 919 personer. Det sammanlagda medlemsantalet är sålunda 2.430, vilket innebär en ökning från föregående år med 182 medlemmar.

Anslutning har bebådats från det nybildade Länsstyrelsernas kvinnliga befattningshavares riksförbund.

Sedan de kvinnliga befattningshavarna vid domsagorna blivit statsanställda, har ett antal medlemmar av denna tjänstemannagrupp anmält inträde i vår förening.

På grund av tendensen att bilda personalorganisationer inom de större ämbetsverken och den därigenom ökande kollektiva anslutningen till vår förening kommer antalet *direkt* anslutna medlemmar att sjunka. Härigenom skulle föreningens inkomster, men ej dess utgifter minska. Styrelsen har därför sett sig nödsakad att föreslå en ändring av § 4 i föreningens stadgar om grunder för beräkning av årsavgifterna till föreningen.

Sammanlagning har under året ägt rum av de båda stora organisationerna De anställdas centralorganisation (Daco) och Tjänstemännens centralorganisation (T.C.O.), till vilken organisation vår förening anslutit sig enligt beslut av årsmötet 1942. Den nya organisationen, som omfattar ca 180.000 medlemmar, benämnes Tjänstemännens centralorganisation (T.C.O.). Under året har arbetats med organiserandet av nämnda sammanlutning, varvid representanter för vår förening deltagit. Inom denna organisation finnes en särskild sektion för statstjänstemännen. — Till suppleant i T.C.O:s styrelse har såsom representant för vår förening invalts fröken Aina Rydberg, som även är styrelseledamot i statstjänstemannasektionen.

Under det gångna året har beslut fattats om Svenska kvinnoföreningars samarbetskommittés sammanlagning med Yrkeskvinnors riksförbund, och frågan om vår förenings anslutning till denna organisation har aktualiserats därigenom, att vi tillhört förstnämnda förening. — Av hänsyn dels till de ekonomiska verkningarna för vår förening och dels till vissa organisatoriska förändringar inom densamma har styrelsen beslutat att tills vidare dröja med anslutningen till detta förbund och att för närvarande med avstyrkande förelägga årsmötet berörda spörsmål.

Tillsammans med Riksbankstjänstemännens förening och Civilförvaltningens personalförbund har vår förening anordnat en konferens för pressen i anledning av riksbankens omorganisation och därmed sammanhängande frågor.

Det av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga år 1941 avgivna förslaget till revision av tjänsteförteckningen för allmänna civilförvaltningen, avseende lönegraderna A 1—A 29 (S.O.U. 1941: 17) har på grund av tidsläget tyvärr ännu ej föranlett några genomgripande åtgärder. En del uppflyttningar av tjänster i högre lönegrader ha visserligen skett, men å andra sidan gör sig benägenheten att sänka lönerna för nyanställda biträden fortfarande gällande liksom tendensen över huvud taget att nedvärdera kvinnlig arbetskraft i förhållande till manlig sådan. Styrelsen följer alltså jämt med uppmärksamhet dessa frågor, varvid vår ordförandes ledamotskap i allmänna lönenämnden givetvis är av stor nytta.

I skrivelse den 8 juli 1942 (nr 423) i anledning av riksdagens år 1941 församlade revisorers berättelse om verkställd granskning av statsverkets förvaltning för budgetåret 1940/41 hade riksdagen under punkt 7) anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta vidtaga åtgärder för åvägabringande av enhetlighet i anställnings- och avlöningshänseende samt i fråga om beföringsgång för den icke-ordinarie personalen inom de olika verken vid den civila statsförvaltningen. Med stöd av nådigt bemyndigande den 17 mars 1944 har finansministern tillkallat sakkunniga i ämnet (1944 års personalutredning). Bland de sålunda tillkallade utredningsmännen är vår förenings ordförande fru Jane Broström.

På grund av den vid 1943 års riksdag (Riksd. skr. nr 297/43) beslutade förutsättningslösa utredningen rörande åtgärder för att skapa ökade tillfällen till deltidsarbete i allmän tjänst har Kungl. Maj:t den 26 maj 1944 bemyndigat finansministern att tillkalla sakkunniga för att biträda med frågans utredning. Bland de sålunda tillkallade utredningsmännen (1944 års deltidstjänstutredning) är vår förenings vice ordförande fil. mag. fröken Margit Vinge.

I statsverkspropositionen år 1942, för flera huvudtitlar gemensamma frågor (sid 10), hade en revision av biträdespersonalens löneställning ställts i utsikt. Denna har tyvärr ännu icke kommit till stånd. Ordföranden har för den skull nyligen uppväntat finansministern.

Sedan på hösten 1943 fråga väckts om dyrtidskompensation för övertidsarbete, hade inom finansdepartementet utarbetats en P. M. i ämnet med förslag om 15 % förhöjning av övertidsersättningen, varefter allmänna lönenämnden yttrat sig däröver och föreslagit en förhöjning av 31 %. Kungl. Maj:t hade emellertid stannat vid förslaget om 15 % och avlåtit proposition därom (nr 360) till höstriksdagen. Efter motioner om än högre kompensation beviljade riksdagen ett tillägg av 31 % på den förut



utgående ersättningen. Kungörelse härom (nr 932/43) har därefter utfärdats.

Kungl. Maj:t hade redan den 22 juni 1939 beslutat utredning om lämpligheten av gällande bestämmelser om kvinnas behörighet att inneha stats-tjänst och annat allmänt uppdrag, vilka huvudsakligen regleras genom 28 § regeringsformen samt den s. k. behörighetslagen den 22 juni 1923 (Sv. förf.-saml. 249/23). I detta sammanhang skulle frågan om kvinnas tillträde till prästämbetet och om inrättande av en ny kvinnlig tjänst inom den svenska kyrkan dock ej upptagas till övervägande. — Först den 20 sept. 1943 hade utredningsmännen tillkallats. — I ett den 14 juni 1944 dagtecknat betänkande (S.O.U. 1944:24) ha de sakkunniga avgivit förslag i ämnet och anfört bl. a.: De vid behörighetslagens tillkomst yppade farhågorna för att kvinnorna skulle få insteg på områden, som vore mindre väl lämpade för dem, hade visat sig sakna fog. Även om behörighetslagens undantagsbestämmelser toges bort och förhållandena finge utveckla sig under fri konkurrens, innehölle den offentliga tjänsten tillräckligt många moment, som borgade för att en utveckling i mindre önskvärd riktning icke skedde. Vissa av de nuvarande undantagen syntes direkt obefogade med hänsyn till att kvinnorna redan, trots laghindret, gjorde en betydande insats på ifrågavarande områden eller till samhällets bästa skulle ha stora möjligheter därtill. I andra fall torde det kunna sägas, att de undantagna tjänsterna väl i allmänhet icke vore lämpade för kvinnor, men att bestämmelserna dock kunde undvaras, eftersom dessa tjänster, oavsett om laghindret undanröjdes, icke komme att bli eftersökta av kvinnor. — De sakkunniga ha föreslagit, att samtliga undantagsbestämmelser i behörighetslagen beträffande icke prästerliga tjänster upphävas och att en ny behörighetslag, avseende undantag för prästerliga tjänster, utfärdas att gälla till dess erforderliga grundlagsändringar hunnit vidtagas.

Såsom bidrag till en av Svenska kvinnoföreningars samarbetskommitté verkställd utredning i anledning av behörighetslagens revision anvisade årsmötet 1943 kr. 300:—; och har styrelsen beviljat kr. 400:— till kommittén för ökad kvinnorepresentation.

På tillskyndan av fullmäktige i riksbanken ha ombud för vår styrelse närvarit vid en sammankomst med kvinnliga befattningshavare i banken för att utse en tjänstemannarepresentant för vår förening att vara ledamot av en kommitté med uppdrag att medverka vid genomförandet av den beslutade omorganisationen av riksbanken. Till sådan representant har utsetts fröken Gunhild Malmberg. — Vidare har styrelsen medverkat till

bildandet av en samarbetsnämnd inom riksbanken samt till representanter i denna nämnd utsett fröken Brita Rydbeck och fru Karin Björkman med fröken Anne-Marie Erickson såsom suppleant. — Styrelsen har även yttrat sig över ett förslag till gottgörelse för mistad vikariatsersättning, som kunde bliva en följd av bankens omorganisation.

Styrelsen har avgivit yttrande till T.C.O. över Socialvårdskommitténs förslag till lag om allmän sjukförsäkring (S.O.U. 1944:15). Enär detta förslag vore utan större värde för statstjänstemännen, syntes det styrelsen angeläget, att vi bereddes full kompensation för mistade förmåner av fri sjukvård m. m. genom lagens eventuella tillämpning på oss. Erinran framställdes också mot den alltför låga sjukpenningen för husmödrar.

I anledning av ett i regeringsrätten meddelat utslag av prejudicerande natur, varigenom förmånen av fri sjukvård hädanefter skulle beskattas, har styrelsen anmodat T.C.O. att vidtaga åtgärder för att få till stånd sådana författningsbestämmelser, att denna förmån skulle förbli obeskattad. Sedan T.C.O. därefter gjort und. framställning i ämnet, har nyligen inom finansdepartementet utarbetats en P. M. ang. skattefrihet för sjukvårdsförmåner m. m., vilken remitterats till myndigheter och organisationer.

Styrelsen har till T.C.O. avgivit ett yttrande ifråga om familjelönsprincipen.

Vidare har styrelsen avgivit yttrande över förslag till omorganisation av statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.

Under arbetsåret har styrelsen verksamt biträtt medlemmar i åtskilliga befordrings- och andra ärenden, varibland några torde böra särskilt nämnas. Vid två länsstyrelser ha kvinnliga befattningshavare sålunda ernått landskanslist- resp. landskontoristtjänster i lönegraden A 17. Vid en länsstyrelse hade en sedan länge tillfälligt anställd kvinnlig befattningshavare blivit uppsagd, när hon ansågs för gammal att befordras till extra ordinarie, men efter vår ordförandes ansträngningar fått stanna och erhållit en tjänst i lönegrad Eo 2. — Föreningen har gjort framställning och uppvaktnings hos socialministern om borttagandet av bestämmelsen, att skrivbiträde å landskontorens avdelningar för omsättningsskatt och taxering skulle kunna komma upp i högst lönegrad Eo 2. — Styrelsen har på förekommen anledning i en underdånig skrivelse vänt sig mot en tendens att vid länsstyrelserna använda tjänster i lönegraderna 9 och 11 som passage-tjänster för rekrytering av landskanslist- och landskontoristbefattningar.



Vid domkapitlet i Visby har en tjänst höjts från lönegrad A 4 till Eo 7, och vid statens centrala frökontrollanstalt ha nyinrättats 10 tjänster i lönegrad Eo 4 och 1 i Eo 7.

I proposition (nr 194) till riksdagen år 1944 hade Kungl. Maj:t beträffande tandläkarinstitutet föreslagit nedflyttning av tandsköterskor från lönegrad Eo 6 till Eo 5 samt placering av kontrollantbiträden och tekniska biträden i lönegrad Eo 5. Styrelsen hade därför föranstaltat om motion, varefter beslutats, att tandsköterskor skulle kvarstå i lönegrad Eo 6 samt kontrollantbiträden och tekniska biträden placeras i lönegrad Eo 6 resp. Ex 6.

Styrelsen har ingripit till stöd åt 4 kontorsbiträdens besvär över tillsättandet av tjänster i lönegrad Eo 7 vid försvarets civilförvaltning och arméförvaltningens tygavdelning, varvid de klagande trots större meriter förbigåtts av delvis avsevärt yngre kamrater. Kungl. Maj:t upphävde utnämningarna och förordnade, att samtliga klagande skulle erhålla sådana högre tjänster..

Styrelsen kan med tillfredsställelse notera den lyckliga utgången av vår ordförandes och ordförandens i Sveriges kvinnliga tulltjänstemannaförening bemödanden att ernå ändring i ett generaltullstyrelsens beslut att avskeda en kvinnlig befattningshavare på grund av att hon varit sin mor behjälplig vid försök till utförsel av ett gåvopaket med kaffesurrogat, vari inblandats något kaffe och varför hon även bötfällts. Sedan besvär anförts hos Kungl. Maj:t samt flera statsråd och andra högre tjänstemän uppaktats, hade beslutet upphävts och klaganden ådömts varning.

Förordnande för vår ordförande såsom ordinarie ledamot av allmänna lönenämnden med fröken Aina Rydberg såsom suppleant har förlängts.

Utom i vad här ovan särskilt nämnts har styrelsen under det gångna arbetsåret gjort åtskilliga framställningar och uppaktat i avlöningsfrågor samt i ytterligare en del fall lämnat råd och anvisningar för tillrättaläggande av spörsmål rörande tillämpning av bestämmelser om löneplaceringar, semestrar och arbetsförhållanden i övrigt.

---

Föreningens expedition och arkiv hos fröken Hanna Olsen, Östermalmsgatan 34, 4 tr. hålles öppen varje tisdag kl. 17—18.

---

Vi uppmana alla och envar att värva nya medlemmar samt att sprida kännedom om vår förening och det bistånd, som styrelsen vid behov lämnar i frågor rörande våra tjänsteförhållanden.

Föreningens ekonomi är fortfarande god. Inkomsterna ha under året uppgått till kr. 3.737:— och utgifterna till kr. 4.356:—. Föreningens tillgångar belöpa sig till kr. 9.422:—.

Stockholm i november 1944.

STYRELSEN.

---

Föreningens nuvarande sekreterare, registratorn i Kungl. Finansdepartementet fröken Karin Egerström, har på grund av bristande tid undanbett sig återval. Fröken Egerström har tillhört föreningens styrelse alltsedan år 1926 och varit dess sekreterare sedan år 1933. Alltid entusiastisk för kvinnornas strävan till rättvisare värdesättning, har hon nedlagt ett omfattande och oegennyttigt arbete för föreningen. Hennes skicklighet och stora förvaltningskännedom har varit en tillgång för föreningen av betydande mått och en ovärderlig hjälp för styrelsen i dess arbete.

För allt det gagnarika arbete fröken Egerström uträttat inom vår förening, vill styrelsen härmed framföra föreningens hjärtevarma tack.

*Jane Broström.*